

Gelecek 10 yılda vergi

21'inci yüzyılın üçüncü 10 yılına girdik. Bu 10 yılda uluslararası vergi ajandasında neler olabilir? EY'ye göre 2020'li yılların vergileme eğilim ve öngörülleri iki ana eksene oturuyor. Bunları da vergi politika önlemleri ve vergi yönetimi oluşturuyor.

21'inci yüzyılın ikinci 10 yılı da geçti. 2008 küresel krizinin ardından, ikinci 10 yılda küreselleşme korumacılığa, ekonomik birlik ve işbirliği "yerli ve milli" olana yerini bırakıyor. Brexit süreci ve Başkan Trump'ın seçilmesiyle ticarete korumacılık başladı. Jeopolitik belirsizlikler ve bölgesel savaflara her geçen gün biri ekleniyor.

Diğer tarafta "endüstri 4.0" ile üretim sektörü, "dijitalleşme" ile hizmet sektörü dönüşüyor. Dijital platformlardan, sensörlerden ve akıllı telefonlardan toplanan veri hacmindeki büyük artışa, artan depolama kapasitesi, daha güçlü bilgi işlem gücü ve algoritmalar eşlik ediyor. Makine öğrenmesi ve yapay zeka ile perakende, üretim, sağlık ve otomobil endüstrisi gibi geleneksel sektörler hızla dönüşüp, dijitalleşiyor. Dijitalleşme her sektörde kırılmalar ve yıkıcılıklar yaratıyor.

Mevcut uluslararası vergi kurallarının bu değişim ve dönüşümü kavramadaki yetersizliği, vergi mimarisinde de kırılmalar oluşturuyor.

KÜRESEL VERGİ ORTAMI

Peki, gelecek 10 yılda mevcut uluslararası vergileme kurallarındaki değişim ve vergi ajandasında neler olabilir? EY'ye göre 2020'li yılların vergileme eğilim ve öngörülleri yan sayfada yer alan şekildedeki gibi iki ana eksene oturuyor: Vergi politika önlemleri ve vergi yönetimi.

Vergi politikalarının temelinde BEPS 2.0'a dayalı (1. ve 2. Ayak) "vergi tabanı" genişlemesi ve "yüksek vergi oranları" var. "Vergi tabanı genişlemesi" ise ilk olarak "yeni vergiler" ihdas etmek demek.

Yeni vergiler, dijital ekonomi ve artan çevre bilinci sonucu "dijital hizmet vergisi", "çevre vergileri" ile "servet vergileri" olarak karşımıza çıkıyor. Bu aşamadaki diğer bir sorun yeni vergilerin ülkelerce tek taraflı hayata geçirilmesi. Ülkeler arasında bir uzlaşma yok. Çünkü dijitalleşen şirketlere sahip ülke bir tarafta iken diğer ülke veya ülkeler pazar konumunda yer alıyor. Özellikle dijital ekonomide pazar ve kullanıcı verisine sahip ülkeler "fiziki işyerine bağlı" vergileme anlayışını terk ediyor.

Vergi yönetimi tarafında ise "BEPS aksiyonları", "işbirliği" ve "şeffaflık" başlı çekiyor. Ülkeler vergi yönetiminde "verimli" ve "etkili" olmak istiyor. Vergi idareleri arasındaki

"işbirliği" ile "otomatik bilgi değişimi", "gerçek lehtar bilgi değişimi", "özelge değişimi" ile "özün önceliği" konusunda ülkeler düzenlemeler yapıyor.

ŞEFFAFLIK DÜZENLEMELERİ

Vergide şeffaflık standartları vergi kayıp kaçacağına karşı "ülkelerin" birlikte hareket etmesine imkan veriyor ve bunun yolu "otomatik bilgi değişimi". Bu sayede ülkeler, bütçe açıkları, kara para ve terörün finansmanına karşı mücadelede çok yönlü ve daha etkin olabilecek.

OECD Genel Sekreteri'nin Haziran 2019'da Japonya'nın Osaka kentinde G20 liderleri sunumunda belirttiği gibi, "otomatik bilgi değişimi" (AEOI) standardı sayesinde 2018'de 4,9 trilyon Euro değerinde 47 milyon finansal hesap bilgisi değiştirildi ve 100 milyar Euro'nun üzerinde ek vergi geliri sağlandı. OECD'nin 2019'da yayımlanan 46 Nolu dosyasına göre ise 2017 ve 2018'de "otomatik bilgi değişiminin" başlaması ile uluslararası finans merkezlerindeki banka mevduatlarında yüzde 22'lik azalma oldu.

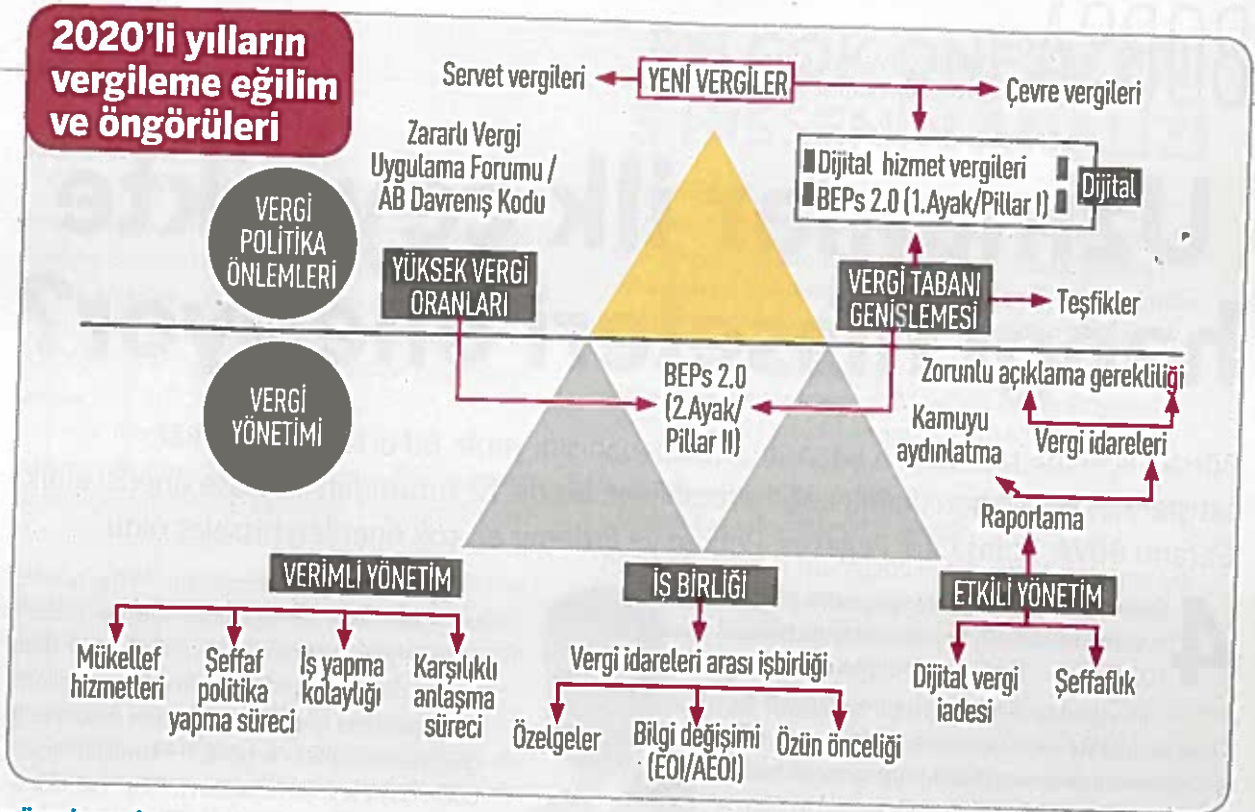
Diğer bir şeffaflık aracı "gerçek lehtar bilgileri" (beneficial owner) paylaşımı. Gerçek lehtar bilgileri ile nihai ortak/ortaklar ifşa olacak.

Bir diğer şeffaflık düzenlemesi "ülke bazlı raporlama" (CbCR) uygulaması. CbCR, vergi idarelerinin çok uluslu şirketlere ait "kâr, ödenen vergiler, çalışanlar ve varlıklar gibi" temel verileri birbirleriyle otomatik paylaşmaları demek. Vergi idareleri, bu bilgilerle transfer fiyatlandırması uygulamalarında şirketler hakkında genel risk değerlendirmeleri yapacak. OECD verilerine göre CbCR ilk olarak Haziran 2018'de gerçekleşti ve Eylül 2019 itibarıyla 2 bin 400'den fazla karşılıklı değişim yapıldı.

ARACILARA BİLDİRİM ZORUNLULUĞU

AB, vergilemede şeffaflık ve adalet için, araçlar ve vergi mükelleflerine agresif vergi planlamalarını bildirim zorunluluğu (DAC6) getirdi. DAC6 ile birden fazla üye ülke veya bir üye ülke ile üçüncü bir ülkeyi kapsayan "agresif sınıır ötesi vergi planlamaları" zorunlu bilgilendirme kapsamına alındı. İlk raporlama 31.08.2020'de yapılacak olmasına rağmen "araçlar ve ilgili vergi mükelleflerinin" Haziran 2018 veya bu tarihten sonra rapor edilebilir sınıır ötesi düzenlemeler hakkında bilgi vermeleri gerekecek.

2020'li yılların vergileme eğilim ve öngörülleri

TÜRKİYE'NİN DURUMU

G20 ve OECD üyesi Türkiye'nin vergi ajandasında da benzer başlıklar var. Dijital vergi idaresi dönüşümü çerçevesinde, e-fatura, e-defter, e-irsaliye ve defter beyan sistemi gibi başlıklar "kayıt dışılıkla mücadele" için atılan adımlar.

Diğer taraftan Türkiye CbCR için gerekli yasal değişiklikleri yaptı. Türkiye'de kuruluş çok uluslu şirketler diğer ülke idarelerinin düzenlemeleri sonucu CbCR bildirimini yapmaya başladı. Ancak Türkiye'deki çok uluslu şirketler Gelir İdaresi Başkanlığı'na CbCR yapmaya başlamadı. İkincil düzenlemelerin tamamlanmasıyla 2020'li yıllarda CbCR başlayacak.

Otomatik bilgi değişimi için "Finansal Hesap Bilgilerinin Otomatik Değişimine İlişkin Çok Taraflı Yetkili Makam Anlaşması" onaylandı ve Resmi Gazete'de yayımlandı. Otomatik bilgi değişimi Türkiye açısından da başlayacak.

Gerçek kişilerin vergilemesindeki gelir vergisi oranları artırıldı. Yeni tarife 2019 yılı gelirleri için de uygulanacak. Beyana tabi gelirlerin kapsamı genişletildi. Daha fazla gerçek kişi yıllık gelir vergisi ile beyanname verecek.

Türkiye'de yeni vergiler ihdas ediliyor. "Dijital hizmet vergisi, konaklama vergisi, değerli konut vergisi ve geri kazanım katılım payı" yürürlüğe kondu. Yurtdışında olduğu gibi ülkemizde de yeni servet ve çevre vergileri görülebilir.

DAHA FAZLA BELİRSİZLİĞE HAZIR MIYIZ?

.2020'li yıllarda verginin rotası yukarıdaki çerçeve olacak. Bunun yaratabileceği risk ve belirsizlikler şu şekilde sıralanabilir:

■ Vergide şeffaflık düzenlemeleri sonucu "vergide büyük veri (big data)", vergi idarelerinin "vergi tabanı

genişletme" çabalarının merkezinde olacak. Özellikle yurtdışı varlıkların beyanı yakından takip edilebilecek. Yürürlükteki yurtdışı varlık barışı düzenlemesi, gönüllü uyum fırsatı olarak iyi analiz edilmeli. Beş yıllık zaman aşımı dikkate alındığında "otomatik bilgi değişimi" öncesi "varlık barışı" son bir fırsat olabilir.

■ Tek taraflı dijital ekonomi vergi düzenlemeleri ek vergi maliyetlerine neden olabilecek. Türkiye'nin yüzde 7,5 dijital hizmet vergisi ve yüzde 15 internet reklam stopajı bunun en somut örneği.

■ Artan korumacılığa bağlı tarife değişiklikleri tedarik zinciri yönetiminde belirsizlikler yaratıyor. Böyle bir ortamda ticari faaliyetlerin gelişiminde aksama ve ticari ürün maliyetlerinde artışlar görülebilir. Ortaya çıkacak maliyetin tüketicilere aktarılması hane halklarının geliri, aktarılmaması şirketlerin rekabet gücünü olumsuz etkileyebilecek.

■ BEPS girişimlerinin (1. ve 2. Ayak) sonuçlanmasının gecikmesi ve bu alanlarda uzlaşma sağlanamamasının yarattığı belirsizlik, çifte vergilendirme ve öngörülen düzenlemelere uyum ek maliyetler yaratabilecek.

■ Dijital hizmet vergisi gibi "yeni vergiler" çifte vergilendirme ile sonuçlanabilir. Yeni vergiler küçük ve orta ölçekli yeni kurulmuş şirketlerin büyümesini engelleyebilir. Yeni vergiler doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını ve şirket değerlerini olumsuz etkileyebilir.

Şirketler, pay sahipleri ve şirket yönetimleri vergi değişikliklerini yakından takip etmeli, ajandalarına almalı. Vergi, şirketlerin iş planlarında bir ajanda maddesi olarak sürekli yer almalı.

Yeni vergiler siz istemeseniz de hayatınıza girer.